

## בדין טעה בתפילתו, כט ע"ב

א. אמר רבי תנחום אמר רב אסי אמר רבי יחושע בן לוי: טעה ולא הזכיר של ראש חדש בעבודה – חוזר לעבודה, נזכר בהודאה – חוזר לעבודה, בשים שלום – חוזר לעבודה, ואם סיים – חוזר לראש.

ב. אמר רב פפא בריה דרב אחא בר אדא: הא דאמרן סיים חוזר לראש – לא אמרן אלא שעקר רגליו, אבל לא עקר רגליו – חוזר לעבודה. אמר ליה: מנא לך הא? אמר ליה: מאבא מרי שמייע לי, ואבא מרי מרב.

ג. אמר רב נחמן בר יצחק: הא דאמרן עקר רגליו חוזר לראש – לא אמרן אלא שאינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו, אבל רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו – חוזר לעבודה.

ד. איכא דאמרי, אמר רב נחמן בר יצחק: הא דאמרן כי לא עקר רגליו חוזר לעבודה – לא אמרן אלא שרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו, אבל אם אינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו – חוזר לראש.

רב פפא בריה דראב"א (סעיף ב) מחלק בין עקר רגליו (שחוזר לראש) ללא עקר רגליו (שחוזר לעבודה). רנב"י מוסיף משתנה נוסף: רגיל לומר תחנונים, ואינו רגיל לומר תחנונים. שני מסורות יש ברנב"י (סעיפים ב-ג):

| איכא דאמרי 1 |              |             | איכא דאמרי 2 |              |           |
|--------------|--------------|-------------|--------------|--------------|-----------|
| עקר          | לא עקר רגליו |             | עקר          | לא עקר רגליו |           |
| רגיל לומר    | חוזר לעבודה  | חוזר לעבודה | רגיל לומר    | חוזר לעבודה  | חוזר לראש |
| א"ר לומר     | חוזר לעבודה  | חוזר לראש   | א"ר לומר     | חוזר לראש    | חוזר לראש |

לפי הא"ד הראשון רנב"י מציב את החילוק של ר"פ רק בשורה התחתונה, ואילו לפי הא"ד השני הוא מציב את החילוק רק בשורה העליונה. כך במישור הפרשני, ומכאן נגזרת גם משמעות הלכתית: לפי הא"ד הראשון רנב"י מצמצם את הסיפא של ר"פ (טור שמאלי), כך שהוא חידש קולא (שמאלית עליונה), ולפי הא"ד השני הוא מצמצם את הרישא של רנב"י (טור ימני), כך שהוא חידש חומרא (ימנית תחתונה).

נסביר את התוספות לאור הטבלאות:

איכא דאמרי אמר רב נחמן זכו' – רב אלפס פסק כאיכא דאמרי דברגיל לומר תחנונים ולא עקר רגליו אינו חוזר לראש ואם אינו רגיל גם כי לא עקר רגליו חוזר לראש ואם עקר גם כי רגיל לומר תחנונים כמו אלהי נצור לשוני חוזר לראש.

הרי"ף פוסק כא"ד השני, ולכן במשבצת הימנית עליונה בלבד חוזר לעבודה (שורה שניה בתוספות), ואילו בימנית תחתונה חוזר לראש (שורה שלישית בתוספות), וכן בשמאלית עליונה (שורה אחרונה בתוספות), וק"ו בשמאלית תחתונה (ק"ו זה רמוז במילים 'גם כי' בשורה השלישית והרביעית).